EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

ASIA HE 70/2023 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräiksi muiksi laeiksi

LAUSUNNON ANTAJA

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), Helsinki

TTVK kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu kunnioittaen seuraavaa:

LAUSUNTO

Johdanto

Kaikki verkossa toimivat palvelut, niin lailliset kuin laittomatkin, tarvitsevat erilaisia välityspalveluja voidakseen toimia. Välityspalvelut ovat keskeisessä roolissa laittomaan sisältöön puuttumisessa ja ennaltaehkäisemisessä. Tässä lausunnossa laittomalla sisällöllä tarkoitetaan lähinnä tekijänoikeutta loukkaavaa sisältöä.

Välityspalveluja on erilaisia. Vastuullisten toimijoiden lisäksi palveluntarjoajien joukossa on harmaalla alueella toimivia välityspalveluja, jotka välinpitämättömyydellään mahdollistavat asiakkaidensa laittomankin toiminnan. Näiden lisäksi on olemassa välityspalveluntarjoajia, jotka tarjoavat tietoisesti palveluitaan myös laittomalle toiminnalle; ne väärinkäyttävät lakiin kirjattua vastuuvapautta ja toimivat suojamuurina asiakkaidensa ja viranomaisten tai muiden laitonta toimintaa selvittävien tahojen välillä.[1]

Komissiolla on ollut hyvin tiedossa nämä erityyppisiin välityspalveluihin liittyvät ongelmat. Se ilmoitti jo vuonna 2016 antamassaan tiedonannossa[2] etenemisen asiassa. Komissio kannusti voimakkaasti verkkoalustoja ja muita välityspalveluita ryhtymään vapaaehtoisesti toimeen ja yhteistyöhön oikeudenhaltijoiden kanssa ja julkaisi tästä 2017 tiedonannolla[3] lisää ohjeistusta. Tässä tiedonannossa komissio korosti, että laittomalla sisällöllä ja velvollisuudella torjua sitä tarkoitetaan myös ip-oikeuden loukkauksia, niin tuoteväärennöksiä kuin tekijänoikeuden

[1] Esimerkiksi The Pirate Bayn perustajina tunnetut henkilöt on sittemmin yhdistetty erilaisiin välityspalveluihin – yksi ISP-palveluun, toinen maksuvälityspalveluun ja kolmas verkkotunnusvälittäjään.
[2] Komission 25.5.2016 antama tiedonanto COM(2016) 288: ”Digitaalisten sisämarkkinoiden verkkoalustat. Euroopan mahdollisuudet ja haasteet” https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0288
[3] Komission 28.9.2017 antama tiedonanto: ”Laitonta verkkosisältöä vastaan. Lisää vastuuta verkkoalustoille.” COM(2017) 555 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0555&from=it

loukkauksia. Koska välityspalveluiden vapaaehtoiset toimet jäivät vähäisiksi, alkoi komissio valmistella pakottavaa lainsäädäntöä välityspalveluiden vastuusta.

Välityspalveluiden vastuun osalta EU-lainsäätäjän tavoite ja tahto on selvä. Samoin se, etteivät ainakaan kaikki välityspalvelut aio noudattaa uusia sääntöjä vapaaehtoisesti. Tästä syytä EU-lainsäätäjä antoi direktiivin sijaan asetuksen, jossa korostetaan useassa kohden asetuksessa säädettyjen oikeuksien ja velvoitteiden tehokkuuden varmistamista sen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Seuraamusten toteutustavalla on keskeisin vaikutus siihen, miten asetuksen tavoitteet tosiasiallisesti toteutuvat. Asetusta pitää soveltaa ja valvoa samalla tavoin jokaisessa jäsenvaltiossa sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi. Suomi ei voi tehdä kansallisia ratkaisuja. Koska nettipiratismi ei tunne rajoja, Suomessa tehtävät ratkaisut valvonnan rajoittamisesta eivät vaikuta pelkästään kotimaisiin vaan kaikkiin oikeudenhaltijoihin.

Yleistä hallituksen esityksestä

Hallituksen esityksen tavoitteena on toimeenpanna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalveluasetus). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verkon välityspalvelujen valvonnasta sekä muut digipalveluasetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön.

TTVK pitää esitystä pääosin huolellisesti valmisteltuna ja jäljempänä esiin tuotuja puutteita lukuun ottamatta toimivana kokonaisuutena.

Erityisen lämpimästi kannatamme esitystä kumota sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa oleva vastuuvapaussääntely palveluun tallennetusta laittomasta sisällöstä (pykälät 182–184 § ja 187–194 §). Kuten esityksessäkin todetaan, jatkossa digipalveluasetuksen suoraan sovellettavat säännökset verkon välityspalvelun tarjoajien vastuuvapaudesta korvaavat ne. Kansallisten säädösten kumoaminen on välttämätöntä, jotta digipalveluasetuksella tavoiteltu harmonisointi toteutuu; Suomessa ei voi olla asetuksesta tai muista EU-maista poikkeavaa sääntelyä.

Kuten asetuksen 2 artiklassa ja johdanto-osan 11 kappaleessa todetaan, digipalveluasetus ei vaikuta tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskeviin unionin oikeuden sääntöihin eikä niissä vahvistettuihin erityisiin sääntöihin ja menettelyihin, kuten esimerkiksi DSM-direktiivin 17 artiklaan (Tekijänoikeuslain uusi 6a-luku).

Velvoitteiden valvonnan osalta esityksessä on puutteita.

Asetuksen velvoitteiden valvonta

Jäsenvaltioiden on asetuksen 52 artiklan mukaan säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan niiden toimivaltaan kuuluvien välityspalvelujen tarjoajien rikkoessa asetuksen säännöksiä. Näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Lainvalmistelija on valinnut jättää osan asetuksessa säädetyistä velvoitteista seuraamusmaksun ulkopuolelle todettuaan ensin itsekin (HE s. 58), että asetuksen lähtökohtana on, että kaikkien asetuksen velvoitteiden noudattamatta jättämiseen tulisi liittää harkinnanvarainen seuraamusmaksu. Näiden velvoitteiden rikkomisesta ei siis Suomessa seuraisi sanktiota. Tällaisia artiklakohtia oli hallituksen esityksen luonnoksessa 11 kpl. Jatkovalmistelussa lainvalmistelija poisti seuraamusmaksun vielä kahdeksasta muusta artiklakohdasta. Tästä ei ollut mahdollisuutta lausua.

Sisämarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi on asetuksen toimeenpano kansallisella tasolla toteutettava tavalla, joka turvaa mahdollisimman pitkälti yhdenmukaisen viranomaisvalvonnan ja sanktiokäytännöt Euroopan unionissa. Hallituksen esitys ei turvaa yhdenmukaisuutta vaan esittää päinvastoin siitä poikkeamista.

Poikkeamia perustellaan sillä, että asetettujen velvoitteiden osalta velvoitteita ei olisi ilmaistu riittävän tarkasti tai ne sisältäisivät laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelyille. Asetuksen velvoitteiden kohteena on laaja joukko erilaisia välityspalveluja; velvoitteiden on välttämätöntä sisältääkin laadullisia ja avoimia kriteerejä menettelyille, jotta varmistetaan riittävä jousto asetuksen soveltamisessa. Tämän ei pitäisi olla esteenä mahdollisuudelle määrätä seuraamusmaksu velvoitteen noudattamatta jättämisestä.

On eri asia käyttää harkintavaltaa seuraamuksia määrätessä kuin säätää jo lähtökohtaisesti tiettyjen velvoitteiden rikkominen kokonaan seuraamusmaksun ulkopuolelle. Nyt seuraamusmaksun ulkopuolelle on rajattu jopa velvoite, jota edellytetään käytettävän vain toistuvan tai jatkuvan oikeudenloukkauksen tilanteessa, tai velvoite, joka on käytännössä ainoa keino valvoa, ettei vastuuvapautta väärinkäytetä. Kaikki alla esiin nostetut velvoitteet, jos niiden noudattamista valvotaan kuten EU-lainsäätäjä on tarkoittanut, auttavat paljastamaan ja saattamaan vastuuseen asiattomat välityspalvelut.

Päätös jättää jäljempänä esiin tuodut artiklakohdat seuraamusmaksun ulkopuolelle tarkoittaa, että esitys on asetuksen velvoittavien määräysten sekä tavoitteiden vastainen. Asetuksen artiklojen sanamuodot ja johdanto-osion kappaleiden tulkintaohjeistus ei jätä tulkinnanvaraa. Myös EU-lainsäätäjän tavoitteet näiden kohtien osalta ovat selvät ja hyvin tiedossa jo alussa viitattujen tiedonantojen kautta.

Seuraamusmaksun mahdollisuuden poistaminen näistä kohdista tarkoittaa myös, että Suomesta tulee houkutteleva turvasatama piraattimyönteisille palveluntarjoajille, joiden järjestelmälliseen laittoman toiminnan mahdollistavaan ja sitä suojelevaan toimintaan ei ole mahdollista puuttua. Yhdistettynä muihin lainsäädännön puutteisiin esim. tiedonsaannin, estomääräysten ja alhaisen rangaistusasteikon osalta, on tilanne vakava. Digipalveluasetuksen toimivaltasäännökset huomioiden kukaan muukaan ei pysty puuttumaan tilanteeseen: kaikkiin Suomeen sijoittautuneisiin tai laillisen edustajansa Suomeen nimeämän toimijan osalta on valvontavastuu Suomella (puutteellisen) lain mukaan.

Nostamme alla esiin muutaman velvoitteen, jotka on erityisen tärkeää palauttaa seuraamusmaksumahdollisuuden piiriin.

Artikla 23: väärinkäytön vastaiset toimenpiteet ja väärinkäytöltä suojautuminen

Esityksessä artiklakohtiin 23.1. ja 23.2. ei ole liitetty seuraamusmaksun mahdollisuutta. Velvoitetta ei perustelujen mukaan ole ilmaistu riittävän tarkasti tai se sisältää laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelylle.

Asetuksen 23.1. artiklan mukaan ”*verkkoalustojen tarjoajien on keskeytettävä kohtuulliseksi ajaksi ja ennakkovaroituksen annettuaan palvelujen tarjoaminen palvelun vastaanottajille, jotka toistuvasti toimittavat ilmeisen laitonta sisältöä*”.

Tämä toistuviin oikeudenloukkauksiin puuttumisen velvoite (*Repeat Infringer Policy*) on ollut välittäjien vastuusta puhuttaessa olennaisessa roolissa alusta saakka, kuten ilmenee aiemmin mainituista komission tiedonannoistakin. Velvoite on keskeinen työkalu pyrkimyksissä keskeyttää laittoman toiminnan rahavirrat (ns. *Follow the Money -taktiikka*), tai komission

sanoin *”jotta teollis- ja tekijänoikeuksien kaupallisiin rikkomuksiin syyllistyneiltä voidaan tyrehdyttää tällaisesta laittomasta toiminnasta aiheutuvat tulovirrat*.”

Tuoteväärennösten ja piraattituotteiden markkinan arvo oli vuonna 2019 yhteensä 435 miljardia euroa. EU:hun tuotujen tuoteväärennösten esitetty arvo oli 119 miljardia euroa. Tuoteväärennöksien takana on lähes aina järjestäytynyt rikollisuus.[4]

Toistuvat tai jatkuvat oikeudenloukkaukset ovat erityisen suuri ongelma ip-oikeuksien haltijoille ja yllä mainittujen lukujen valossa koko yhteiskunnalle. Tuoteväärennöksiä tai piraattitallenteita kaupittelevat tahot luovat välittömästi uuden myynti-ilmoituksen samalle alustalle saatuaan huomautuksen edellisestä. Verkkoalustoilla yleisöä kiinnostavia sisältöjä jakavat lataavat sisällön saman tien uudestaan jakoon, kun siitä on tullut alasottoilmoitus. Bruno Marsin ja Lady Gagan uutuusalbumeja poistettiin samalta verkkoalustalta vuoden aikana tuhansia kertoja.

Asetuksen 23 artiklaan kohdistui Brysselissä voimakasta vastavaikuttamista, jolla sitä yritettiin saada ainoastaan suositukseksi. EU-lainsäätäjä sääti sen kuitenkin hyvin selväsanaisesti pakolliseksi velvoitteeksi. Myös artiklasta annettu tulkintaohjeistus johdanto-osion kappaleissa 63 ja 64 on hyvin selväsanaista ja sanamuodoltaan velvoittavaa: palveluntarjoajan *on keskeytettävä* ja digitaalisten palveluiden koordinaattorin *on valvottava* – miten koordinaattori valvoo tehokkaasti ilman seuraamusmaksun antamisen mahdollisuutta?

Artiklan 23 sanamuodossa ei ole mitään epäselvää tai tulkinnanvaraista. Esityksen perustelu siitä, että velvoitetta ei olisi ilmaistu riittävän tarkasti tai se sisältäisi laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelylle ei pidä paikkaansa. ”*Ilmeisen laittomasta sisällöstä*” on komissio antanut tulkintaohjeistusta jo aiemmissa tiedonannoissaan: sisällön laillisuus tai laittomuus määritetään EU:n ja jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti. Verkkoalustat voivat lisäksi omissa palveluehdoissaan määritellä sisältötyyppejä ei-toivotuiksi tai loukkaaviksi – vastuullisilla palveluntarjoajilla tämä käytäntö (palvelun keskeytys toistuvista oikeudenloukkauksista) on ollut jo vuosia käytössä. IP-oikeuksien loukkausten osalta sisällön ilmeinen laittomuus ilmenee oikeudenhaltijoilta tai muilta luotetuilta ilmoittajilta (*Trusted Flaggers*) tulleista ilmoituksista. Luotetut ilmoittajat kun ovat johdanto-osion 62 kappaleen mukaan ”*osoittaneet asiantuntemuksensa ja pätevyytensä*”.

Tämän velvoitteen taustahistoria huomioiden on selvää, ettei sen noudattamista voida tai saa jättää vapaaehtoisuuden varaan. Velvoitteen noudattamatta jättämiseen on liitettävä mahdollisuus seuraamusmaksuun, kuten vielä hallituksen esityksen luonnoksessa oli esitetty.

Artikla 15: Avoimuusraportointivelvoite

Esityksessä artiklaan 15 ja samaan asiaan liittyen artikloihin 24.1. ja 24.2. ei ole liitetty seuraamusmaksua. Perusteena tälle mainitaan vastaavuus- ja suhteellisuusperiaate.

Oikeudenhaltijoiden kannalta olennainen on artiklakohta 15.1.(b), joka kuuluu seuraavasti:

> *”Säilytyspalvelujen tarjoajien osalta 16 artiklan mukaisesti tehtyjen ilmoitusten lukumäärä kyseessä olevan väitetysti laittoman sisällön tyypin mukaan jaoteltuna, luotettujen ilmoittajien tekemien ilmoitusten lukumäärä, ilmoitusten perusteella mahdollisesti toteutetut toimet siten, että eritellään, onko toimet toteutettu lain vai palvelun tarjoajan ehtojen perusteella,*

[4] YLEn 6.10.2023 julkaisema artikkeli “Pimeä vaatekauppa”, jonka lähteenä toimittajat olivat käyttäneet OECD:n ja EUIPO:n raportteja. 15 000 euroa kolmessa kuukaudessa – tällaisia summia lapset ja nuoret tienaavat pimeällä vaatekaupalla Suomessa (yle.fi)

automatisoituja välineitä käyttäen käsiteltyjen ilmoitusten lukumäärä sekä mediaaniaika, joka on tarvittu toimien toteuttamiseen."

Digipalveluasetuksen 6 artiklan mukaan säilytyspalvelun tarjoaja ei ole vastuussa palvelun vastaanottajan pyynnöstä tallennetuista tiedoista edellyttäen, että palveluntarjoaja ei ole saanut tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai sisällöstä tai se toimii tällaisen tiedon saatuaan viipymättä laittoman sisällön poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi.

Ns. alasottomenettely (*notice and takedown, ilmoitus ja toiminta*) perustuu tähän. Palveluntarjoaja ei ole lähtökohtaisesti vastuussa palvelussaan olevasta laittomasta sisällöstä, mutta se voi menettää tämän vastuuvapauden, ellei toimi viipymättä laittoman sisällön poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi heti saatuaan tiedon tällaisesta sisällöstä.

Vastuuvapautta väärinkäytetään ja ilmoituksiin reagoimisessa on usein ja useita ongelmia. Koska palveluntarjoajilla ei ole aiemmin ollut mitään velvollisuutta raportoida ilmoitusten käsittelystään, oikeudenhaltijoiden on ollut hankala saada näyttöä tästä, jotta vastuuvapauden menetystä / vastuuta tapahtuneista oikeudenloukkauksista voisi vaatia räikeimmissä tapauksissa myös oikeusteitse.

Koska vastuuvapaus on tietyin edellytyksin ansaittu etu, ei ole kohtuutonta velvoittaa palveluntarjoajaa raportoimaan, kuinka se täyttää nämä edellytykset. Toisaalta oikeudenhaltijoiden näkökulmasta raportit ovat ainoa keino valvoa, täyttyvätkö vastuuvapauden edellytykset. Mahdollisen väärinkäytöksen tilanteessa ne muodostavat myös ratkaisevan näytön, jota oikeudenhaltija ei voi saada muualta. Suhteellisuuspunninnan tulisi kallistua oikeudenhaltijoiden hyväksi.

Komissio totesi asiasta tiedonannossaan[5]: *"[palveluntarjoajan] on toimittava viipymättä laittoman sisällön poistamiseksi tai siihen pääsyn estämiseksi heti saatuaan tiedon tällaisesta sisällöstä, jos ne haluavat hyödyntää vastuuta koskevaa poikkeusta. [- -] Laittoman sisällön eri muotojen poistamiseen kulunut aika ja käytetty menettely olisi selvästi ilmoitettava avoimuusraporteissa. [- -] Kun verkkoalustat ilmoittavat selkeästi ajan, joka niillä on kulunut poistopyyntöjen käsittelyyn eri sisältötyyppien kohdalla, on helpompi arvioida, onko toimenpide toteutettu viipymättä. Se myös lisää alustojen yleisempää vastuuvelvollisuutta."*

Digipalveluasetuksessa myös oikeudenhaltijat velvoitetaan raportoimaan tekemistään ilmoituksista. Tietenkin oikeudenhaltijoilla on niistä jo tieto. Palveluntarjoajan raportointivelvoitteella ei olekaan samaa funktiota kuin oikeudenhaltijan raportointivelvoitteella, tai joissakin toisissa asioissa säädetyillä raportointivelvollisuuksilla. Myös palveluiden käyttäjillä on oikeus saada tietää, miten alasottoja toteutetaan verkkoalustoilla.

Ei ole perusteita jättää tätä velvoitetta seuraamusmaksun ulkopuolelle "vastaavuus- ja suhteellisuusperiaatteen vuoksi". Mahdollisen väärinkäytöksen tilanteessa palveluntarjoaja ei oletettavasti toimita raporttia vapaaehtoisesti, mistä syystä velvoitteen rikkomisesta on päinvastoin olennaista olla seuraamuksia.

Komissio tekee seurantaa ja kerää palautetta digipalveluasetuksen vaikutuksesta välityspalveluiden toimintaan. Kuinka välityspalveluiden vastuullisuus ja uusien sääntöjen noudattaminen voidaan todentaa ilman näitä raportteja?

Artiklaan 15 on liitettävä seuraamusmaksu. Verkkoalustojen osalta avoimuusraporttia on täydennettävä 24 artiklassa säädetyillä tiedoilla, muun muassa tiedot 23 artiklan nojalla

[5] COM(2017) 555, s. 16

määrätyistä keskeytyksistä. Vaikuttaa siis siltä, että myös artikloihin 24.1. ja 24.5. on liitettävä seuraamusmaksu.

Artikla 16.6.: Ilmoitus- ja toimintamenettelyt

Esityksessä artiklakohtaan 16.6. ei ole liitetty seuraamusmaksua. Velvoitetta ei perustelujen mukaan ole ilmaistu riittävän tarkasti tai se sisältää laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelylle.

Kyseinen kohta kuuluu seuraavasti:

> *"Säilytyspalvelujen tarjoajien on käsiteltävä 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen mukaisesti saamansa ilmoitukset ja tehtävä ilmoituksen kohteena olevia tietoja koskevat päätöksensä oikea-aikaisesti, huolellisesti, ei-mielivaltaisesti ja objektiivisesti. Jos ne käyttävät automatisoituja välineitä tähän käsittelyyn tai päätöksentekoon, niiden on sisällytettävä tiedot tällaisesta käytöstä 5 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen."*

Tämä velvoite liittyy olennaisesti samaan EU-lainsäätäjän tavoitteeseen kuin artiklassa 15 oleva velvoite: paljastaa ja saada vastuuseen vastuuvapautta väärinkäyttävät palveluntarjoajat. Oikeudenhaltijoiden asianmukaisiin ilmoituksiin reagoimisessa on edelleen juuri tällaisia ongelmia: toimenpiteitä ei tehdä oikea-aikaisesti tai huolellisesti, ja jotkut palveluntarjoajat toimivat subjektiivisin syin tai muuten täysin mielivaltaisesti. On digipalveluasetuksen tavoitteiden kannalta olennaista, että jatkossa tällaiseen käytökseen voidaan puuttua seuraamusmaksulla.

Velvoittamalla palveluntarjoajat raportoimaan 15 artiklan mukaisesti niille tulleista ilmoituksista ja niiden käsittelystä valvoville viranomaisille – itse asiassa kaikille alasottoja työssään tekeville - syntyy nopeasti käsitys siitä, millaista on oikea-aikainen, huolellinen, ei-mielivaltainen ja objektiivinen menettely, ja toisaalta mikä ei ole sellaista.

Artiklassa 16.6. asetetaan selvästi riittävän tarkat velvoitteet, kuinka säilytyspalveluiden tarjoajien on käsiteltävä 16 artiklan mukaisia ilmoituksia. Kun otetaan lisäksi huomioon, että niiden vastuuvapaus on ilmoitusmenettelyn noudattamisen vastineeksi annettu etu, olisi hyvin outoa ja vastoin asetuksen tavoitteita, jos seuraamusmaksua ei voitaisi edes harkita tilanteessa, jossa palveluntarjoaja ei reagoisi lainkaan sille tulleisiin ilmoituksiin tai käsittelisi ne mielivaltaisesti tai subjektiivisin perustein.

Artiklakohtaan 16.6. on liitettävä seuraamusmaksu.

Artikla 30.2.: Elinkeinonharjoittajan jäljitettävyys

Esityksessä artiklakohtaan 30.2. ei ole liitetty seuraamusmaksua. Velvoitetta ei perustelujen mukaan ole ilmaistu riittävän tarkasti tai se sisältää laadullisia tai avoimia kriteereitä menettelylle.

Kyseinen kohta kuuluu seuraavasti:

> *"Verkkoalustan tarjoajan, joka antaa kuluttajille mahdollisuuden tehdä etäsopimuksia elinkeinonharjoittajien kanssa, saatua 1 kohdassa tarkoitetut tiedot sen on ennen kuin se antaa kyseisen elinkeinonharjoittajan käyttää palvelujaan parhaansa mukaan arvioitava, ovatko 1 kohdan a–e alakohdassa tarkoitetut tiedot luotettavat ja täydelliset, käyttäen mitä tahansa jäsenvaltioiden tai unionin saataville asettamaa vapaasti käytettävissä olevaa virallista verkkotietokantaa tai verkkorajapintaa tai pyytämällä*

elinkeinonharjoittajaa toimittamaan luotettavista lähteistä peräisin olevia tositteita. Tätä asetusta sovellettaessa elinkeinonharjoittajat ovat vastuussa annettujen tietojen paikkansapitävyydestä."

Laitonta tai muulla tavoin viallista sisältöä tai tuotetta myyvät toimivat mieluiten anonyymisti. Jos heidän on pakko ilmoittaa nimensä ja yhteystietonsa, ovat ne lähes poikkeuksetta keksityt tai joltain kolmannelta henkilöltä luvatta otetut. Tämä on yleinen ja suuri ongelma, mikä tekee käytännössä tyhjäksi oikeudenhaltijoiden ja viranomaisten lain mukaisen tiedonsaannin ja muun täytäntöönpanon.

Valitettavan monet välityspalvelut hyväksyvät edelleen asiakkaidensa yhteystiedoksi ilmeisen väärät tai hyvin puutteelliset tiedot. Oma lukunsa ovat välityspalvelut, jotka ovat notorisia siitä, etteivät vaadi asiakkailtaan tunnistautumista eli tietoisesti suojelevat näitä viranomaisilta ja muilta valvontaa tekeviltä tahoilta.

Koko 30 artiklassa sen 2-kohta mukaan lukien kyse on digipalveluasetuksen säätämisen aikana keskeiseksi muodostuneesta elinkeinonharjoittajien jäljitettävyyttä koskevasta periaatteesta (*Know Your Business Customer*). Kyse on myös asetuksen tavoitteiden kannalta merkittävistä huolellisuusvelvollisuuksista, joilla varmistetaan, että kuluttajat saavat tietää, kenen elinkeinonharjoittajan kanssa he ovat tekemässä etäsopimusta. Säännöksellä varmistetaan myös se, että väärinkäytöstilanteessa – esimerkiksi jos kuluttaja huomaa tulleensa petetyksi tuoteväärennöksellä – elinkeinonharjoittaja on jäljitettävissä.

Kyseinen 30.2. kohdassa oleva verkkoalustoille asetettu velvoite on tärkeä ja riittävän tarkasti määritelty. Verkkoalustojen on täysin mahdollista ja jopa suotavaa luoda julkisia viranomaislähteitä käyttäen selkeitä ja tehokkaita prosesseja, joilla ne voivat parhaansa mukaan arvioida saamiensa tietojen luotettavuutta ja riittävyyttä. Tämä parantaa ja edesauttaa merkittävästi kuluttajien luottamusta ja oikeusturvaa suhteessa elinkeinonharjoittajiin.

Verkkoalustan tarjoajalle asetettu "parhaansa mukaan" -velvoite on muuallakin EU-lainsäädännössä käytetty velvoittava ilmaisu, jonka sisällöstä Euroopan unionin tuomioistuin tulee tarvittaessa antamaan tulkintaohjeistuksen.

Ei ole todennäköistä, että välityspalvelut alkavat tehdä tätä tarkistusta vapaaehtoisesti. Tietoisesti laitonta toimintaa suojaaville tai siihen välinpitämättömästi suhtautuville välityspalveluille tämän velvoitteen noudattamisen valvominen ja seuraamusuhka on ainoa keino saada parannusta tilanteeseen.

EU-lainsäätäjä on tehnyt tietoisen poliittisen valinnan ja säätänyt verkkoalustoille nämä artiklassa 30 mainitut huolellisuusvelvollisuudet. Asetus edellyttää, että kaikkien näiden velvoitteiden noudattamista valvotaan yhdenmukaisesti EU:n alueella ja niiden laiminlyönnistä on mahdollista määrätä myös seuraamusmaksu.

30 artiklan 2 kohdan ensimmäiseen alakohtaan on lisättävä seuraamusmaksu.

Muuta

Digitaalisten palvelujen koordinaattorilla ja muilla tämän asetuksen nojalla nimetyillä toimivaltaisilla viranomaisilla on keskeinen rooli tässä asetuksessa säädettyjen oikeuksien ja velvoitteiden tehokkuuden varmistamisessa ja sen tavoitteiden saavuttamisessa. Sen vuoksi on varmistettava, että kyseisillä viranomaisilla on kaikki EU-lainsäätäjän antamat keinot myös Suomessa käytettävissään. Lisäksi on tärkeää, että valvonnasta vastaaville viranomaisille annetaan riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit valvoa kaikkia niiden toimivaltaan kuuluvia

välityspalvelujen tarjoajia, kaikkien unionin kansalaisten edun ja asetuksen tavoitteiden mukaisesti. Erityisesti on huolehdittava siitä, että digitaalisten palvelujen koordinaattorilla on riittävästi myös ip-oikeuksien osaamista ja asiantuntemusta. Pelkkä tekninen erityisosaaminen erityyppisistä palveluista ei riitä.

Espoossa marraskuun 13 päivänä 2023

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Jaana Pihkala
toiminnanjohtaja

TTVK on voittoa tavoittelematon aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tekijänoikeuslakiin perustuvien oikeuksien valvonta ja tekijänoikeusloukkausten ehkäisy Suomessa. TTVK järjestää myös yleistä tekijänoikeudellista tiedotus- ja koulutustoimintaa. TTVK:n jäseniä ovat Audiovisual Producers Finland – APFI ry, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto - Finlands filmbyråres förbund ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Suomen Musiikintekijät ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry, Yleisradio Oy, MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy sekä RadioMedia ry.